

Národní akreditační úřad
pro vysoké školství

Zajišťování kvality v oblasti vzdělávací činnosti

Tomáš Fliegl, místopředseda NAÚ
30. března 2023, Ostrava

Cíle NAÚ při zajišťování kvality

- Nejen kontrola dodržení minimálního standardu, ale i zpětná vazba pro zvyšování kvality
- Institucionální akreditace a hodnocení jako klíčový nástroj rozvoje kvality – příprava na 2. kolo akreditací (-> posun očekávání od vnitřního systému zajišťování kvality)
- Zaměřit se na kvalitu vzdělávací činnosti a její klíčové institucionální předpoklady
- Zadání vlády (SZ 2021+): „Podporovat rozvoj kompetencí pracovníků pro výuku a tvorbu studijních programů“

Kvalita vzdělávací činnosti

- *Pozn.: nejen samotná výuka, ale vše od přípravy studijního programu a jeho kurikula, tvorby kurzu, studijní dokumentace a materiálů, výukových aktivit a úloh pro studující, formativní a sumativní zpětná vazba.*
- Akademický pracovník jako nejdůležitější faktor kvality vzdělávací činnosti, respektive kvalitního studentského učení.
- Kvalita vzdělávání je „měřitelná“, dokážeme odlišit efektivní a neefektivní výuku; není ryze subjektivní.
- Na kvalitě vzdělávání záleží.

Akademický pracovník jako nejdůležitější faktor kvality

- Klíčový je moment interakce AP a studujícího
- To však neznamená, že bychom měli veškerou zodpovědnost svalit na AP – naopak!
- Problémy nedostatečné kvality jsou selháním vedení
- Kvalitní výuka stejně jako kvalitní výzkum vyžadují:
 - Čas
 - Kompetence
 - Motivaci
- Proto NAÚ upozorňuje na význam nástrojů vedení vysokých škol, které tyto požadavky ovlivňují:
 - Vzdělávání a trénink
 - Vzájemná kolegiální podpora a zpětná vazba
 - Průběžná expertní podpora
 - Kariéra: hodnocení, nábor, povyšování, odměňování.

Pohled akademických pracovníků – anketa NAÚ

- Jak se učí akademickým pracovníkům a co potřebují umět, aby byli dobrými vysokoškolskými učiteli?
- FORMA: Vybrán vzorek pěti fakult ze čtyř VŠ se zaměřením: učitelství, ekonomie, technika, filozofie a umění.
- Anonymní odpovědi. Sběr dat probíhal od 27. února do 15. března 2023. Zapojilo se 126 respondentů.
- UPOZORNĚNÍ: nereprezentativní, rychlý průzkum, nepřipravovali sociologové

Jaké místo v systému vysokoškolského vzdělávání má podle Vás zaujímat péče o rozvoj pedagogických kompetencí akademických pracovníků?

- Vzhledem k tomu, že vysoké školy jsou především **vzdělávací instituce**, kde dochází ke každodenní interakci mezi AP a studenty, pak považuji za nezbytné, aby AP měli požadované **pedagogické kompetence**. Jde tedy o nutnou podmínku pro působení na VŠ a VŠ by měly vytvořit dostatečný **prostor pro strategickou péči** o jejich zvyšování.
- Pedagogické kompetence AP je důležité rozvíjet. Stávající systém hodnocení AP se zaměřuje **pouze na VaV** výstupy, které s výukovou činností nesouvisí.
- I realized that the classical ways of teaching - frontal interpretation of the lesson content accompanied with the PowerPoint presentation is in most cases unsatisfactory for both me as a teacher and students. (...) I believe that there should be given much more importance to the development of pedagogical competences of academic staff. I would be happy to get a chance to **educate myself** in this area (officially, through workshops, meetings, lectures...), also maybe to **exchange my experiences** and ideas with other teachers in similar position (besides discussion with my closest colleagues available to me at the moment).

- **Co nejmenší.** Zažil jsem několik školení majících za cíl zvýšit pedagogické kompetence VŠ učitelů a bylo až **děsivé**, jak pedagogové, co to učili, sami **neuměli učit**. Vzhledem k tomu, že tato školení byla placena z projektů a bylo potřeba vykázat činnost, musel jsem se povinně účastnit.
- Nerozumím otázce. Akademičtí pracovníci na VŠ by měli být především **vědecké kapacity** ve svém oboru a své názory a poznatky **předávat** studentům. Neoznačoval bych tedy akademické pracovníky za pedagogy (vždyť ani valná část akademických pracovníků nemá pedagogické vzdělání). Považuji za důležité, aby akademičtí pracovníci byli autentičtí, uvěřitelní, důvěryhodní a charismatičtí. To se asi nedá naučit.

V čem spatřujete přednosti a nedostatky v péči o rozvoj pedagogických dovedností AP v současných podmínkách na Vaší VŠ?

- Podle mého názoru již samotný doposud uplatňovaný princip doktorského studia, kdy se doktorandi od prvního ročníku staví do seminářů a další výuky, je špatný. Doktorand mezi např. červnem, kdy udělá SZZ, a zářím, kdy stojí poprvé před studenty, neprochází **žádným pedagogickým vzděláním**, aby příslušné kompetence měl. Stejná situace je i při přijímání nových AP, kde pedagogické kompetence jsou **spíše výhodou než nutností**.
- V poslední době se začaly objevovat semináře a kurzy podporující rozvoj pedagogických, lektorských dovedností, ale i kurzy s psychologickou pomocí a jiné. Myslím si, že by tento trend měl pokračovat a případně by mohl být **vyčleněn určitý čas** na tuto aktivitu během semestru.

- Přednosti: **je to o vedení** fakulty/univerzity. Pokud ta nemá zájem dále vzdělávat své pracovníky, kteří zpravidla nemají pedagogické vzdělání, pak ani výuka nemusí být pro studenty zajímavá.
Nedostatky: jednoznačně **nedostatek finančních zdrojů** na pokrytí rozvoje pedagogických dovedností.
- VŠ pořádá pravidelné kurzy zaměřené na rozvoj takových dovedností. Nicméně velmi **vysoké vytížení** akademických pracovníků umožňuje jen **omezený prostor k účasti** na takových kurzech.
- Tato péče mi nepřijde nijak intenzivní. Řešení nespatřuji na prvním místě v systému dalšího vzdělávání akademických pracovníků v oblasti pedagogických kompetencí. Zdá se mi důležitější, aby v prostředí mé vysoké školy byla nejprve stejně jasně nastavena **kritéria hodnocení kvality výuky** a jednání se studenty, jako jsou nastavena kritéria „vědeckého výkonu“, včetně **dopadu na oblast finančního ohodnocení**.

Co negativně ovlivňuje Vaše možnosti kvalitně vést výuku a jakou podporu ze strany vedení vysoké školy byste k tomu potřebovala / potřeboval?

- Vysoký počet hodin, někteří kolegové **učí víc než učitelky na základce** plus soboty a k tomu by ještě měly dělat vědu a to za **podprůměrný plat**. Asi to takhle už moc dlouho fungovat nebude. **Měli byste se tam v Praze navzájem proplesknout, abyste se probudili.**

Závěr

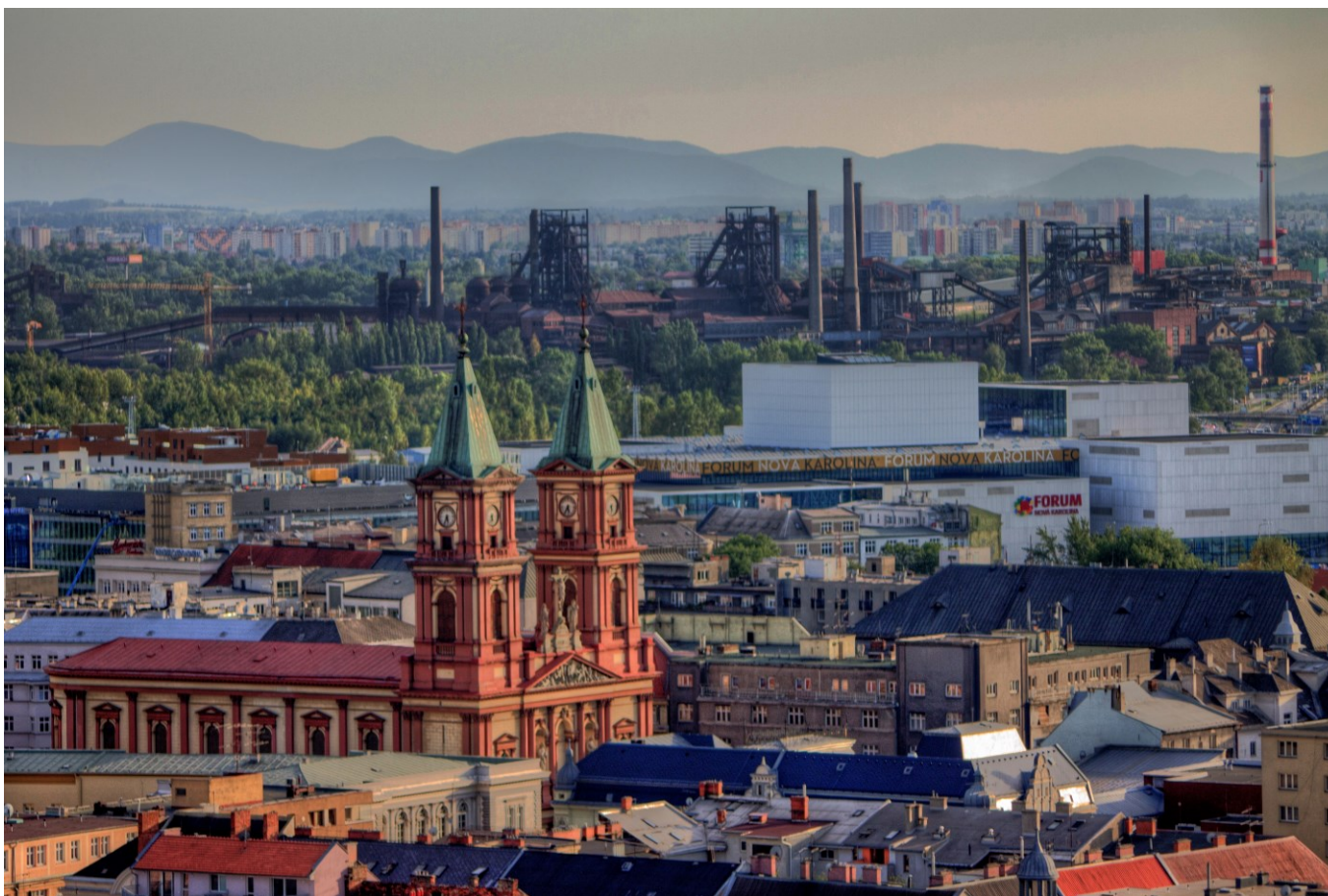
- Vysoká škola, které záleží na kvalitě vzdělávání a výsledcích studujících, přijímá zodpovědnost za veškerou výuku a s ní související činnosti.
- Používá proto nástroje, které jí umožňují kvalitu výuky zajistit.
- Součástí institucionální akreditace by mělo být hodnocení těchto nástrojů a jejich funkčnosti a dopadu.

Závěrečná poznámka

- Konflikt požadavku kvalitativní změny úrovně vzdělávání a profesní identity akademických pracovníků.
 - Jak vnímají sebe a hodnotu své práce? Jak získávají svůj profesní status v komunitě?
 - Ph.D. studium založené na přípravě pro vědu
 - „Kdo něco umí, ten to dělá. Kdo to neumí, ten to učí.”
 - Akademická kultura přisuzuje učení nižší status než vědě
- Výzva k: úpravě Ph.D. studia, pojetí vědeckých časopisů a konferencí.

Viz: Brownell, S.E., Tanner, K.D. 2012. Barriers to faculty pedagogical change: Lack of training, time, incentives, and...tensions with professional identity? CBE—Life Sciences Education, 11(4): 339–346.
<https://doi.org/10.1187/cbe.12-09-0163>.

Děkuji za pozornost

© Jan Valach